

**ХЭВЛЭЛ МЭДЭЭЛЛИЙН ХЭРЭГСЛЭЭР ЭМЧ, ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН
АЖИЛТНЫ НЭР ТӨРД ХАЛДАХ АСУУДЛЫН ТАЛААРХ БУСАД ОРНУУДЫН ЭРХ
ЗҮЙН ЗОХИЦУУЛАЛТ, АВЧ ХЭРЭГЖҮҮЛДЭГ АРГА ХЭМЖЭЭ**

Г.Алтан-Оч (Ph.D),
Ц.Болормаа, Р.Оргилмаа

НЭГ. ЕРӨНХИЙ МЭДЭЭЛЭЛ

1. Нэр төрийн халдашгүй эрх

Монгол Улсын хүний эрхийн чиглэлээр нэгдэн орсон олон улсын гэрээ, конвенцид нэр төр, алдар хүндийн халдашгүй байдал гэж аль алиныг нь нэрлэн зааж, хамгаалалтад авсан байдаг. Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван зургадугаар зүйлийн 13 дахь хэсэгт тунхагласан халдашгүй эрхийн хүрээнд нэр төрийн халдашгүй байдлыг нэрлэн заасан бөгөөд Иргэний хуулиар илүү өргөн хүрээнд зохицуулсан байдаг.

Жам ёсны эрхийн онолын үүднээс хүний нэр төрийн халдашгүй эрх гэдэг нь хүн бүр ямар ч нөхцөл байдалд, элдэв ялгаваргүйгээр өөртэй нь бие хүний хувьд угаас заяасан нэр төрийг нь хүндэтгэн хүнлэг ёсоор хандах мөн чанарыг агуулж байдаг¹¹⁹.

Нэр төр, алдар хүнд нь иргэний эрх зүй болон иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх эрх зүйн судлагдахуун болохын хувьд Иргэний хуулийн 20, 21 дүгээр зүйлд “Иргэний нэр, нэр төр, алдар хүнд, ажил хэргийн нэр хүндийг хамгаалах” тухай заасан. Энэ зүйлээр:

- иргэний нэр;
- нэр төр;
- алдар хүнд;
- ажил хэргийн нэр хүнд гэх 4 тусдаа ойлголтыг хуулиар хамгаалсан.

Эдгээр ойлголтууд нь өөр хоорондоо нягт уялдаатай боловч бие даасан агуулгатай байна. Нэр төр, алдар хүнд нь иргэнд хамааралтай байдаг бол ажил хэргийн нэр хүнд нь иргэн, хуулийн этгээдийн аль алинд хамааралтай ойлголт.

Иргэний нэр: Иргэн өөрийн нэртэй байх явдал нь иргэний салшгүй эрх юм. Нэр гэдэг нь олон улсын болон үндэсний хууль тогтоомжоор баталгаажсан, хүн төрснөөр түүнийг бодьгалжуулж буй нэгэн төрөл элемент юм. Иргэн нэртэй байхыг иргэний хуулиар хүлээн зөвшөөрч байгаа нь түүнийг эрх зүйн харилцаанд оролцох нөхцөлийг хангадаг¹²⁰. Иргэний нэрийг хууль бусаар ашиглах нь тухайн иргэний өөрийн нэрээр олж авсан эрх, үүргээ хэрэгжүүлэхэд сөрөг үр дагаврыг бий болгодог тул хуулиар хамгаална.

Нэр төр: нэр төр нь иргэний зан суртахуун, ёс зүй, ажил үйлс, мэргэжлийн шинжийн талаарх эерэг үнэлгээ юм.

Алдар хүнд: Алдар хүнд нь нэр төртэй салшгүй холбоотой ойлголт юм. Алдар хүнд нь тухайн иргэнд нийгэм, найз нөхөд, хамт олон, бусад харилцагч, түншлэгчээс өгч байгаа үнэлгээнд үндэслэсэн тухайн иргэний өөрийнх нь хувийн үнэлэмж юм.

Ажил хэргийн нэр хүнд: Энэ нь нийгэм-эдийн засгийн харилцаанд оролцогч хувь хүн, хуулийн этгээдэд хамааралтай ойлголт бөгөөд тухайн этгээд ажил мэргэжлийн болон албан тушаалын үүрэг, гэрээгээр хүлээсэн үүрэг болон бусад үүргээ хэрхэн биелүүлж байгаагаас

а _____

¹¹⁹ Ханнс-Зайделийн сан, “Эрх зүйн боловсрол” академи. Монгол Улсын Үндсэн хуулийн тайлбар. 2009 он. 93 дэх тал

¹²⁰ ХЗДХЯ, Германы хамтын ажиллагааны нийгэмлэг. Монгол Улсын Иргэний хуулийн тайлбар. УБ. 2005 он. 72 дахь тал.

шалтгаалан үүсэх үнэлэмж юм. Хувь хүн болон хуулийн этгээд нь эдгээр үүрэгтээ шударга хандаж, түүнийгээ хэрэгжүүлж байвал ажил хэргийн нэр хүнд тогтвортой байдаг.

Иргэний нэр төр, алдар хүнд, ажил хэргийн нэр хүндийг гутаасан гэдэгт:

- бодит байдалд нийцэхгүй мэдээлэл тараах;
- ийм мэдээллийг өөр хэн нэгэн этгээдэд дамжуулан мэдээлсэн байхыг ойлгоно.

Ийм мэдээ, мэдээллийг иргэнд өөрт нь мэдээлснийг гутаасан гэж үзэхгүй бөгөөд уг мэдээ, мэдээллийг хэвлэл мэдээллийн хэрэгсэл, электрон шуудангаар, хурал цуглаан дээр, мөн тухайн иргэний ажлын байран дээр тараасан, ажил байдлын тодорхойлолт, өргөдөл, албан тоотой буюу амаар өөр этгээдэд хүргэсэн байхыг ойлгоно.

Түүнчлэн бодит байдалд нийцсэн, үнэн мэдээлэл боловч хувь хүний нууцад хамаарах мэдээллийг иргэний өөрийн зөвшөөрөлгүй нийтэд тараасан бол нэр төр, алдар хүнд, ажил хэргийн нэр хүндийг гутаасан гэж үзнэ.

2. Эмчийн ёс зүй болон тусгай зөвшөөрөл

2.1. Гиппократын болон Женевийн тангараг

Гиппократын тангараг¹²¹ нь эртний Грекийн эмч Косын Гиппократэс (МЭӨ 460-370 он)-ийн нэрээр нэрлэгдсэн бөгөөд грек хэлээр бичигдсэн Эмчийн тангараг буюу эмчийн ёс зүйг албан хэллэгт буулгасан анхны бичгийн өв билээ. Уг тангарагийн зохиогчийн эрх тодорхой бус. Анх удаа 1 дүгээр зуунд латин хэлээр хэвлэгдсэн байдаг.

Уг тангаргийг уламжлалт хэлбэрээр нь өнөөдөр эмч нар хэрэглэдэггүй боловч Дэлхийн эмч нарын холбооны Женевийн тунхаг мэтийн бусад орчин цагийн тангарагийн бичгүүдэд тусгалаа олсон байдаг. Ёс заншил, өвчтөнд хохирол үл учруулах, дуугүй байх үүрэг хүлээх, өвчтөнтэй бэлгийн ажилллагаанд орохыг хориглох г.м. өнөөдөр ч хэвээр мөрдөгдөж байгаа ёс зүйн олон элементийг агуулдаг. Зарим хэсэг нь өнөөгийн нөхцөл байдалд үл зохицох болсон тул өөрчлөгдсөн байна. Жишээлбэл, давсагны чулуу авах мэс засал (тухайн үед мэс ажилбар эмчийн ажилд тооцогддоггүй байж), жирэмслэлтийг зогсоох, идэвхтэй үхлийн тусламж зэргийг Гиппократын тангарагт хатуу хориглосон байжээ.

Герман Улсад Гиппократын тангараг болон Женевийн тангарагийн аль алиныг албан журмаар мөрддөггүй боловч ёс суртахууны чиг баримжааны хүрээнд ёс зүйн хэм, хэмжээний нотолгоо болгон ашигладаг.

Женевийн тунхаг¹²² буюу Женевийн тангарагийг 1948 оны 9 дүгээр сард Швейцарь Улсын Женев хотноо хуралдсан Дэлхийн эмч нарын холбоо (ДЭНХ)-ны II ерөнхий чуулганаас баталсан юм. Уг тунхаг нь Гиппократын тангарагийн цаг үедээ нийцсэн, шашны агуулгаас ангид хувилбар бөгөөд олон удаа (1968, 1983, 1994, 2005, 2006 болон 2017 онд) засагдсан байдаг. Германы эмчийн мэргэшлийн дүрэмд уг тунхагийг багтааж, удиртгал хэсэгт нь оруулсан байдаг.

“Хүн өөрөө надаас гуйсан ч гэсэн би хэнд ч үхэлд хүргэх хор өгөхгүй” гэсэн Гиппократын тангарагт байдаг үг бол дэлхий даяар эмчийн ёс суртахууны үндсэн дүрэм болж, эмчийн ажилбарын үзэл санааны дээд оргилыг илэрхийлдэг¹²³. Энэхүү амьдралыг хамгаалах ямар ч

а

¹²¹ Eid des Hippokrates-германаар https://de.wikipedia.org/wiki/Eid_des_Hippokrates

¹²² Genfer Deklaration des Weltärztebundes-германаар https://de.wikipedia.org/wiki/Genfer_Deklaration_des_Welt%C3%A4rztebundes

¹²³ Австрийн Эмчийн Холбооны ерөнхийлөгч Артур Векселбергийн байр суурь, “Эмчийн сонин”, Австри-Standpunkt-Präs. Artur Wechselberger-германаар www.aerztezeitung.at/archiv/oeaez-2014/oeaez-20-25102014/standpunkt-praes-artur-wechselberger-hippokratischer-eid-menschenrechte-sterbegleitung.html

болзолгүй, гагцхүү үүрэг хариуцлага нь мэргэжлийн дүрэм болон хэдэн мянган жил болжээ. Гэвч амьдрал болон эрүүл мэндийг хамгаалахаас гадна хүсэл зоригийн эрх чөлөө болон зөв ажилбар зэрэг бусад ёс суртахууны суурь үнэ цэнийг баримтлан эмч хүн шийдвэрээ гаргадаг. Тэгвэл 1981 онд ДЭНХ-ны баталсан Лисабоны тунхагт өвчтөний холбогдох эрхүүдийг тусгасан байдаг. Түүнд өвчтөний хүсэл зоригийн эрх чөлөө болон хувь хүнд хамаарах шийдвэрийг өөрөө бие даан гаргах, цаашилбал ихэмсэг, нэр төртэйгээр¹²⁴ үхэх эрх багтсан байдаг. Өвчтөнд мэргэжлийн асаргаа, сувилгаа үзүүлэх болон түүний зовлон, шаналалыг намдаах үүргийн дагуу эмчийн гаргасан шийдвэрийн хүрээнд түүний санал болгосон оношилгоо, эмчилгээг өвчтөн зөвшөөрч эсхүл татгалзаж болно. Харин үхэлд хүргэх аливаа эрүүл мэндийн арга хэмжээ нь өвчтөний эрхэд үл хамаарна.

Европын Хүний эрхийн Дээд шүүхийн тогтоосноор, үхэх эрх нь өөрийгөө тодорхойлох эрхэд багтах хэдий ч амиа хорлох эрхээс ондоо юм. Хэдийгээр тухайн хүн өөрийгөө тодорхойлох эрхийн дагуу амьдруулах арга хэмжээнээс татгалзаж болох ч хорвоогоос одуулах арга хэмжээг дэмж гэсэн үг биш. Хүний эрхийн конвенцийн 2 дугаар зүйлд заасан амьд явах эрхийн дагуу эмч нь тухайн өвчтөнийг асрах, сувилах, өвчтөний зовлон, шаналалыг намдаах, түүнд тусламж, дэмжлэг үзүүлэх үүрэг хүлээнэ. Уг конвенцийн 3 дугаар зүйлд тусгасан хүний ёсноос гажууд эсхүл нэр төр гутаан доромжилсон үйлдлээс хамгаалах эрхийн дагуу эмч нь энэхүү үндсэн зарчмыг баримтлан ашиг тус үл өгөх эсхүл учирч болох эрсдэл болон хүлээгдэж буй үр дагаварт үл хамаарах эмчилгээ хийж болохгүй. Европын зөвлөлийн аргачлалд заасан амьдралыг төгсгөх шийдвэр гаргахыг тодорхойлсоноор, эмч нь өвчтөнд харьцангуй болон нөхцөл байдалд тохирсон эмчилгээний арга хэмжээг сонговол зохино.

2.2. Анагаах мэргэшлийн зөвшөөрлийн бичиг (апробаци)¹²⁵

ХБНГУ-д хүний их эмч, шүдний эмч, сэтгэцийн эмч, сэтгэц мэдрэл засалч, хүүхэд-залуусын сэтгэц мэдрэл засалч, эмийн санч, амьтны (малын) эмчийн албыг улсаас тусгай зөвшөөрөл авсаны үндсэн дээр эрхлэх бөгөөд тухайн чиглэлээр мэргэжсэн, бие даан хариуцлага хүлээх чадамжтай байх шаардлага тавигддаг. Мэргэжлийн шаардлагыг хангаж, тусгай зөвшөөрөл авсаны үндсэн дээр тухайн мэргэжлийн ажлыг гүйцэтгэх эрхтэй болдог. Апробацийн холбогдох хуулийг (Холбооны эмчийн мэргэшлийн дүрэм, Шүд анагаах ухааныг хаших тухай хууль, Сэтгэц мэдрэлийн засалчийн тухай хууль, Холбооны эмийн санчийн мэргэшлийн дүрэм, Холбооны малын эмчийн мэргэшлийн дүрэм) үндэслэн Холбооны Улсын Эрүүл мэндийн Яам олгодог.

ХОЁР. БУСАД ОРНУУДЫН ТУРШЛАГА, ЭРХ ЗҮЙН ЗОХИЦУУЛАЛТ

Эрүүл мэндийн салбарын эмч ажилтны нэр төрд халдах асуудлаарх олон улсын хууль эрх зүйн зохицуулалтын нийтлэг жишиг

Эмч, эмнэлгийн ажилтны алдаа дутагдлын талаар хуулийн байгууллага шалгаж гэм буруутай нь тогтоогдоогүй байхад хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр тухайн эмч, эмнэлгийн ажилтны нэр төрд халдахтай холбоотой асуудлаар олон улсад тусгайлан гаргасан, дагнасан хууль байхгүй байна. Иймд дээрх асуудлыг ихэвчлэн хүний нэр төрийг гутаах, хүнийг гүтгэх, доромжлох, гүжирдэх зэрэг гэмт үйлдэлд хамааруулан авч үздэг байна.

Энэ талаар ХБНГУ, Азербайжан, Польш, БНХАУ-ын туршлагыг УИХ-ын гишүүн Х.Нямбаатарын 2016 оны 11 дүгээр сард ирүүлсэн хүсэлтийн дагуу Г.Алтан-Оч, И.Жаргал-заяабямба нарын хийж гүйцэтгэсэн “Цахим болон хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр бусдын нэр төрийг гутаах, гүтгэх, доромжлох, хуурамч мэдээлэл тараах үйлдэлд хүлээлгэх хариуцлага, бусад орнуудын туршлага” сэдэвт СТ-17/201 тоот судалгаанаас дэлгэрүүлэн үзнэ үү.

а_____

¹²⁴ Würde-германаар

¹²⁵ Approbation (Heilberufe)-германаар [https://de.wikipedia.org/wiki/Approbation_\(Heilberufe\)](https://de.wikipedia.org/wiki/Approbation_(Heilberufe))

Судалгаанаас үзэхэд, гадаадын улс орнуудад эмч, эмнэлгийн ажилтны нэр төрд халдах асуудлыг ихэвчлэн Эрүүгийн хууль, Иргэний хууль, Хүний нэр төрд халдахын эсрэг хууль болон Хэвлэл, мэдээллийн тухай хуулиар зохицуулдаг байна. Тухайлбал, Испани, Итали, Норвеги, Польш, Финланд, Филиппин зэрэг орнуудад хүний нэр төрд халдах асуудлыг Эрүүгийн хуулиараа зохицуулж байгаа бол Беларусь, Болгар, Орос, Япон зэрэг улсуудад энэ асуудлыг Эрүүгийн хуулиас гадна Иргэний хуулиар давхар зохицуулдаг байна.

Харин Израил, Их Британи, Сингапур, Шинэ Зеланд зэрэг улсад “Хүний нэр төрд халдахын эсрэг” тусгайлсан хууль буюу “Defamation Act”-ийг мөрддөг байна. Мөн түүнчлэн сүүлийн жилүүдэд цахим ертөнц дэх мэдээллийн сүлжээний хэрэглээ эрс өссөнтэй холбоотойгоор зарим улс оронд энэ төрлийн мэдээллийн эх сурвалжийг хэрхэн ашиглах талаар хуульчилсан байна. Тухайлбал, Индонез, Энэтхэг, Тайланд зэрэг улсуудад цахим сүлжээ, түүний хэрэглээг хэрхэн зохицуулах бие даасан хуулиуд баталсан бөгөөд тус хуулиудад цахим мэдээллийн сүлжээг ашиглан хүний нэр төрд халдах асуудлыг хэрхэн шийдвэрлэх талаар хуульчилсан байна.¹²⁶

АВСТРИ БОЛОН ЛИХТЕНШТАЙН

Австрийн Эрүүгийн тухай хуульд тодорхойлсноор, хэн нэгэн үнэн биш гэдгийг нь мэдэж байсан ч гэлээ бусдын нэр төр, алдар хүнд, алдар нэрийг гутаах нотолгоо гаргаж тавихыг **гүтгэх** гэмт хэрэг гэж үзнэ¹²⁷. Австрид тухайн буруушаалт нь гэмт үйлдэлд хамаарах бөгөөд тухайн холбогдогч нь хуулийн байгууллагаар мөрдүүлэх эрсдэлд орсон байх нөхцөл байдал үүссэн байдалтай байна.

Австрийн Эрүүгийн тухай хуулийн 297 дугаар зүйл. Гүтгэх гэмт хэрэг¹²⁸:

(1) Хэн нэгэн бусдыг хуулийн байгууллагаар мөрдүүлэх эрсдэлд оруулсан бол нэг жил хүртэлх хугацаагаар баривчлах ял, эсхүл 720 хүртэлх өдрийн хувь хэмжээтэй дүйцэх мөнгөн торгууль оногдуулна. Хэрэв худал гүтгэсэн гэмт үйлдэл нь нэг жилээс дээш хугацааны баривчлах ялтай бол 6 сараас 5 жил хүртэлх хугацаагаар баривчлах ял оногдуулна.

(2) Хуулийн байгууллагаас мөрдлөг явуулж эхлэхээс өмнө сайн дураар хуулийн байгууллагаар мөрдүүлэх эрсдэлийг зайлуулсан хүнд 1 дэх хэсэгт заасан ял шийтгэлийг оногдуулахгүй.

Австри болон Лихтенштайн Улсын Эрүүгийн хуульд тодорхойлсоноор, **нэр төр гутаах** гэмт хэрэг нь нэгэн төрлийн доромжлол бөгөөд явагдах хэлбэр нь өөр байдаг¹²⁹. Нэр төр гутаах гэмт хэргийн хувьд ялангуяа нэр төр, алдар хүнд, алдар нэрийг гутаах үйлдлийн нотолгоог ял шийтгүүлэхээр гаргаж тавьсан байдаг. Энд (буруушаасан) үйлдэл нь “баталгаатай үнэн” биш байх нь шийдвэрлэх ач холбогдолтой юм. Өөрөөр хэлбэл, үнэн гэх баталгаа байхгүй гэсэн үг.

Австри болон Лихтенштайны Эрүүгийн тухай хуулийн 111 дүгээр зүйл. Нэр төр гутаах гэмт хэрэг: “Хэн нэгэн бусдын талаар гуравдагч этгээдэд мэдэгдэхүйц байдлаар түүнийг олон нийтийн дунд жигшүүртэй байдалд оруулах, эсхүл алдар хүндийг нь бууруулах зорилгоор жигшихүйц зантай, эсхүл санаа бодолтой хэмээн, эсхүл алдар хүнд, нэр хүндэд харш харьцаатай хэмээн, эсхүл ёс заншлыг зөрчсөн хэмээн буруушаасан бол 6 сар хүртэлх хугацаагаар баривчлах, эсхүл 360 хүртэлх хоногийн хувь хэмжээтэй тэнцэх мөнгөн торгуулийн ял оногдуулна.”

а

¹²⁶ <http://kellywarnerlaw.com/defamation-around-the-world/>

¹²⁷ Гүтгэлэг-Verleumdung (Österreich)-*германаар* [https://de.wikipedia.org/wiki/Verleumdung_\(%C3%96sterreich\)](https://de.wikipedia.org/wiki/Verleumdung_(%C3%96sterreich))

¹²⁸ Гүтгэх гэмт хэрэг, Эрүүгийн тухай хууль-§ 297 StGB Verleumdung-*германаар*
<https://www.jusline.at/gesetz/stgb/paragraf/297>

¹²⁹ Нэр төр гутаалт-Üble Nachrede (Österreich und Liechtenstein)-*германаар*
[https://de.wikipedia.org/wiki/%C3%9Cble_Nachrede_\(%C3%96sterreich_und_Liechtenstein\)](https://de.wikipedia.org/wiki/%C3%9Cble_Nachrede_(%C3%96sterreich_und_Liechtenstein))

Хэрэв нотолгоо үнэн гэж тогтоогдсон, эсхүл үйлдэгч нь сайн санааны үүднээс ажилласан (111 дүгээр зүйлийн 3 дахь хэсэг¹³⁰) бол тухайн үйлдэл нь ял шийтгэлгүй байна.

Хэрэв нэр төр гутаасан үйлдэл нь өргөн олонд хүрсэн бол ял шийтгэлийн хэмжээ 1 жил, эсхүл 720 өдрийн хувь хэмжээтэй тэнцэх торгууль (111 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэг) болон нэмэгдэж, давж заалдах эрх хасагдана.

Австрид нэр төр гутаах гэмт хэргийг гүтгэх гэмт хэргээс ялгах хил зааг нь эрүүгийн байцаан шийтгэх хуулийн дагуу мөрдлөг явуулахад хүргэх буруушаалтаар гүтгэлэг хязгаарлагддагт оршино.

ХОЛБООНЫ БҮГД НАЙРАМДАХ ГЕРМАН УЛС

Германы эрх зүйд Австри, Лихтенштайн Улсын адил гүтгэлэг, нэр төр гутаалтыг гэмт хэрэг гэж үзэн эрүүгийн хуулиар зохицуулдаг. Харин эдгээр улсаас ялгаатай нь “доромжлох” үйлдлийг эрүүгийн хэрэг гэж үздэг бөгөөд нэр хүндэд халдах гэмт хэрэгт хамаатуулан Эрүүгийн тухай хуулийн 14 дүгээр бүлэгт тусгасан байдаг¹³¹.

Эрүүгийн тухай хуулийн 185 дугаар зүйл. Доромжлох гэмт хэрэг: “Доромжлох гэмт хэрэг үйлдсэн бол 1 жил хүртлэх хугацаагаар хорих, эсхүл мөнгөн торгууль оногдуулах буюу хэрэв бусдад гэмтэл учруулсан бол 2 жил хүртэл хорих, эсхүл мөнгөн торгууль оногдуулах ял эдлүүлнэ.”

БҮГД НАЙРАМДАХ СОЛОНГОС УЛС

Бүгд Найрамдах Солонгос Улс (БНСУ)–д эмч, эмнэлгийн ажилтны нэр төрд халдах асуудлыг “Эрүүл мэнд, эмнэлгийн үйлчилгээний тухай”¹³² хууль (Framework Act on Health and Medical Services), “Эрүүл мэнд, эмнэлгийн үйлчилгээний тухай хуулийг дараж мөрдөх журам” (Enforcement Decree of the Framework Act on Health and Medical Services), “Эрүүгийн хууль”¹³³ (Criminal act), “Мэдээлэл холбоо, сүлжээний хэрэглээг дэмжих болон мэдээллийг хамгаалах тухай”¹³⁴ хууль (Promotion of Information and Communication Network Utilization and Information Protection) зэрэг хуулиудаар зохицуулж байна.

“ЭРҮҮЛ МЭНД, ЭМНЭЛГИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ТУХАЙ” ХУУЛЬ

46 дугаар зүйл “Маргааныг шийдвэрлэх”

1. Засгийн газар болон орон нутгийн засаг захиргааны байгууллагууд эрүүл мэнд, эмчилгээ үйлчилгээтэй холбогдон гарах маргааныг түргэн шуурхай, шударгаар шийдвэрлэхэд шаардагдах бодлогыг боловсруулж хэрэгжүүлнэ.

2. Засгийн газар болон орон нутгийн засаг захиргааны байгууллагууд эрүүл мэндийн эмчилгээ, үйлчилгээний улмаас үүдэн гарсан хохирлыг арилгах, засч залруулахад шаардлагатай бодлогыг боловсруулах эрхтэй.

“Эрүүгийн хууль”–ийн 33 дугаар бүлэг: Хүний нэр хүндэд халдсан гэмт хэрэг. 307

а

¹³⁰ Нэр төр гутаах гэмт хэрэг, Эрүүгийн тухай хууль-§ 111 StGB Üble Nachrede-германаар <https://www.jusline.at/gesetz/stgb/paragraf/111>

¹³¹ И.Жаргалзаяабямба, Г.Алтан-Оч “Цахим болон хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр бусдын нэр төрийг гутаах, гүтгэх, доромжлох, хуурамч мэдээлэл тараах үйлдэлд хүлээлгэх хариуцлага, бусад орнуудын туршлага” СТ-17/201, УИХТГ-ын Судалгааны эмхэтгэл XXIV боть, УБ 2017 он, 519-527 дахь тал

¹³² https://elaw.klri.re.kr/eng_service/lawView.do?hseq=38919&lang=ENG

¹³³ https://elaw.klri.re.kr/eng_service/lawView.do?hseq=40950&lang=ENG

¹³⁴

[https://en.wikisource.org/wiki/Act_on_Promotion_of_Information_and_Communication_Network_Utilization_and_Information_Protection#Article_61_\(Penal_Provisions\)](https://en.wikisource.org/wiki/Act_on_Promotion_of_Information_and_Communication_Network_Utilization_and_Information_Protection#Article_61_(Penal_Provisions))

дугаар зүйл (Хүний нэр төрд халдах)

1. Хүний нэр төрийг олон нийтийн дунд баримттайгаар гутаан доромжилсон этгээдийг 2 хүртэлх жилийн хугацаагаар хорих, эсхүл 5 саяас хэтрэхгүй воноор торгох шийтгэл оногдуулна.

2. Хуурамч баримтыг нотолгоо болгон хүний нэр төрийг олон нийтийн дунд гутаан доромжилсон этгээдийг 5-аас дээшгүй жилийн хугацаагаар хорих, эсхүл 10 саяас хэтрэхгүй воноор торгох шийтгэл оногдуулна.

309 дүгээр зүйл (Хэвлэл мэдээлэл, олон нийтийн хэрэгслээр хүний нэр төрд халдах)

1. Энэ хуулийн 307 дугаар зүйлийн 1-д заасан гэмт хэрэгт холбогдсон этгээд нь олон нийтийн мэдээллийн хэрэгсэл (Үүнд, сонин, сэтгүүл, радио болон бусад хэвлэл мэдээллийн хэрэгсэл) ашиглан хүний нэр төрд халдсан бол 3-аас дээшгүй жилийн хугацаагаар хорих, эсхүл 7 саяас хэтрэхгүй воноор торгох шийтгэл оногдуулна.

2. Энэ хуулийн 307 дугаар зүйлийн 2-т заасан гэмт хэрэгт холбогдсон этгээд нь энэ зүйлийн 1-д тодорхойлсон аргаар үйлдсэн бол 7-оос дээшгүй жилийн хугацаагаар хорих, 15 саяас хэтрэхгүй воноор торгох шийтгэл оногдуулна.

310 дугаар зүйл (Цагаатгах)

Хэрэв 307(1)-д дурьдсан баримт, мэдээлэл нь үнэн зөв бөгөөд нийтийн ашиг сонирхлын төлөө бол энэ хэргийг хэрэгсэхгүй болгоно.

311 дүгээр зүйл (Хүнийг доромжлох)

Хүнийг олон нийтийн дунд доромжилсон этгээдийг 1 жил хүртэлх хугацаагаар хорих, эсхүл 2 саяас хэтрэхгүй воноор торгох шийтгэл оногдуулна.

312 дугаар зүйл (Гомдол гаргах)

1. Энэ хуулийн 308-311 дүгээр зүйлд заасан гэмт хэргүүдэд хохирогч этгээд гомдол гаргасан тохиолдолд гэмт этгээдэд шийтгэл оногдуулна.

2. Энэ хуулийн 307-309 дүгээр зүйлд заасан гэмт хэргүүдэд хохирогч эсэргүүцсэн тохиолдолд гэмт этгээдэд шийтгэл оногдуулахгүй байж болно.

“МЭДЭЭЛЭЛ ХОЛБОО, СҮЛЖЭЭНИЙ ХЭРЭГЛЭЭГ ДЭМЖИХ БОЛОН МЭДЭЭЛЛИЙГ ХАМГААЛАХ” ТУХАЙ ХУУЛЬ

9 дүгээр бүлэг. 61 дүгээр зүйл (Хариуцлага хүлээлгэх)

1. Мэдээлэл, харилцаа холбооны сүлжээг ашиглан гүтгэх зорилгоор баримт, нотолгоог дэлгэж хүний нэр төрийг гутаан доромжилсон этгээдийг 3 хүртэлх жилийн хугацаагаар хорих буюу 20 саяас хэтрэхгүй воноор торгох шийтгэл оногдуулна.

2. Мэдээлэл, харилцаа холбооны сүлжээг ашиглан гүтгэх зорилгоор баримт, нотолгоог дэлгэж хүний нэр төрийг гутаан доромжилсон этгээдийг 7 хүртэлх жилийн хугацаагаар хорих, эсхүл 10 хүртэлх жилийн хугацаагаар үйл ажиллагааны эрхийг хасах буюу 50 саяас хэтрэхгүй воноор торгоно.

ЯПОН УЛС

Япон Улсад эмч, эмнэлгийн ажилтны нэр хүндэд халдах асуудлыг “Эрүүгийн хууль” (Penal code)¹³⁵ болон “Иргэний хууль” (Civil code)¹³⁶, холбогдох бусад хууль тогтоомжоор зохицуулдаг байна.

“Эрүүгийн хууль”-ийн 34 дүгээр бүлэг: Хүний нэр төрд халдсан гэмт хэрэг (Хүний нэр төрд халдах) 230 дугаар зүйл

1. Хүний нэр хүндийг олон нийтийн дунд баримттайгаар гутаан доромжилсон тохиолдолд тухайн баримт нь үнэн, эсхүл худлыг үл харгалзан 3 хүртэлх жилийн хугацаагаар хорих буюу 500.000-аас хэтрэхгүй иеэнээр торгох шийтгэл оногдуулна.

(Олон нийтийн эрх ашгийн төлөө асуудал) 230-2 дугаар зүйл

1. Өмнөх зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан хэрэг нь олон нийтийн эрх ашгийг хамгаалах үүднээс үйлдэгдсэн бол тухайн баримтын үнэн эсхүл худлыг тогтоож, хэрэв баримт нь үнэн бол шийтгэл оногдуулахгүй.

231 дүгээр зүйл

Хэрэв хүнийг олон нийтийн дунд баримт нотолгоогүйгээр гутаан доромжилсон бол хорих ялаар шийтгэх буюу торгууль оногдуулна.

232 дугаар зүйл

1. Энэ бүлэгт заасан гэмт хэрэгт хохирогч гомдол гаргасан тохиолдолд шийтгэл оногдуулна.

“Иргэний хууль”-ийн 5 дугаар бүлэг (Иргэний эрхийг зөрчих) 709 дүгээр зүйл

Санаатайгаар буюу санамсаргүйгээр бусдын эрхийг зөрчсөн, эсхүл хуулиар хамгаалагдсан эрхэнд халдсан этгээд нь үүнээс үүдэн гарсан аливаа хохирлыг арилгах, нөхөн төлөх үүрэгтэй.

(Эд хөрөнгөнөөс бусад хохирлыг нөхөн төлөх) 710 дугаар зүйл

Дээрх зүйлд зааснаар бусдад эд хөрөнгө болон бусад төрлийн (бие махбодь, эрх чөлөө, нэр хүнд гэх мэт) хохирол учруулсан этгээд нь хохирлыг арилгах, нөхөн төлөх үүрэгтэй.

(Нэр хүндийг сэргээх) 723 дугаар зүйл

Хохирогчийн хүсэлтээр шүүхээс хүний нэр хүндийг унагасан этгээдэд учирсан хохирлыг төлөх болон хохирогчийн нэр хүндийг сэргээх тодорхой арга хэмжээ авахыг үүрэг болгоно.

(Нэр хүндээ сэргээлгэх эрхийн хугацаа) 724 дүгээр зүйл

Хохирогч болон хохирогчийн хууль ёсны төлөөлөгч нь нэр хүндэд нь халдсан гэж үзсэнээс хойш 3 жилийн хугацаанд гомдол гаргаагүй тохиолдолд тухайн хэргийг хэрэгсэхгүй.

a

¹³⁵<http://www.japaneselawtranslation.go.jp/law/detail/?printID=&ft=3&re=02&dn=1&ia=03&x=65&y=22&bu=16&ky=&page=9&vm=02>

¹³⁶ <http://www.japaneselawtranslation.go.jp/law/detail/?printID=&id=2057&re=02&vm=02>
<http://kellywarnerlaw.com/japan-defamation-laws/>

5. ШИНЭ ЗЕЛАНД УЛС

Шинэ Зеланд Улсад эмч, эмнэлгийн ажилтны нэр төрд халдсан асуудлыг 1992 онд батлагдсан “Хүний нэр төрд халдахын эсрэг” (Defamation Act)¹³⁷ хууль болон холбогдох бусад хууль тогтоомжоор зохицуулдаг байна.

“Хүний нэр төрд халдахын эсрэг” хуульд зааснаар хохирогч нь хохирлын хэмжээгээ тодорхойлон батлах шаардлагагүй бөгөөд тухайн хүний нэр хүндэд халдсан мэдээлэл нийтлэгдсэн л бол тодорхой хэмжээгээр хохирол амссан гэж үзнэ. Гомдол гаргагчид учирсан хохирлыг дараах байдлаар барагдуулна. Үүнд:

- Нөхөн төлбөр олгох;
- Нэр хүндэд нь халдсан мэдээллийг дахин хэвлэхийг хориглох;
- Залруулга хийх;
- Гэмт этгээдэд мөнгөн торгууль оногдуулах зэрэг болно.

БҮГД НАЙРАМДАХ ЭНЭТХЭГ УЛС

Бүгд Найрамдах Энэтхэг Улс (БНЭУ) –д эмч, эмнэлгийн ажилтны нэр төрд халдсан асуудлыг хүний нэр төрд санаатайгаар болон санамсаргүйгээр халдсан гэмт хэргийг зохицуулах “Эрүүгийн хууль” (Penal Code), “Эрүүгийн хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай” хууль (Criminal Procedure Code) болон “Мэдээллийн технологийн тухай” (Information Technology Act) хуулиуд болон холбогдох бусад хууль тогтоомжоор зохицуулдаг байна.¹³⁸

“Мэдээллийн технологийн тухай” хуулийн 66А дугаар зүйлд цахим сүлжээ ашиглан хүний нэр төрд санаатайгаар халдан, тухайн хүнд хохирол учруулсан тохиолдолд гэмт этгээдийг 3 хүртэлх жилийн хугацаагаар хорих буюу мөнгөн торгууль оногдуулна гэжээ.

ТАЙЛАНД УЛС

Тайланд Улсад эмч, эмнэлгийн ажилтны нэр төрд халдсан асуудлыг хүний нэр төрд халдах асуудлыг зохицуулсан “Эрүүгийн хууль” (Thai Criminal Code)¹³⁹-ийн 326, 328 дугаар зүйл, “Иргэний хууль” (Thai Civil and Commercial Code)¹⁴⁰-ийн 423, 448 дугаар зүйл, “Компьютер ашиглан гэмт хэрэг үйлдэх тухай” хууль (Computer Crime Act)¹⁴¹, “Хэвлэлийн тухай” хууль (Press Registration Act)¹⁴² болон холбогдох бусад хууль тогтоомжоор зохицуулдаг байна.

“Компьютер ашиглан гэмт хэрэг үйлдэх тухай” хуулиар хууль бус мэдээлэл цахим сүлжээгээр цацсан оператор, мэдээллийг зохиогчийн хамт хариуцлага хүлээнэ. Мэдээллийг цахим сүлжээнд 2 цаг байршуулаад устгасан ч тухайн мэдээллийг хүмүүс үзсэн тохиолдолд энэ нь хэрэг үүсгэх үндэслэл болно гэжээ. Тайланд Улсад хүний нэр төрд халдсан мэдээ, мэдээлэл олон нийтийн сүлжээгээр тараах нь хууль бус юм.

2007 онд батлагдсан “Хэвлэлийн тухай” хуулиар сонин, сэтгүүлийн редактор, хэвлэгч, нийтлэгч нар хүний нэр төрд халдсан мэдээлэл нийтэлсэн тохиолдолд хариуцлага хүлээхгүй бөгөөд тухайн мэдээллийг бичсэн этгээд дангаар хариуцлага хүлээнэ гэж заажээ.

МОНГОЛ УЛСЫН ЭРХ ЗҮЙН ОРЧИН

Монгол Улсад эмчийн нэр төр, ажил хэргийн нэр хүндийг хамгаалахтай холбоотой харилцааг

а

¹³⁷ <http://www.legislation.govt.nz/act/public/1992/0105/25.0/DLM280687.html>

¹³⁸ <http://kellywarnerlaw.com/india-defamation-laws/>

¹³⁹ <https://www.thailandlawonline.com/laws-in-thailand/thailand-criminal-law-text-translation>

¹⁴⁰ <http://library.siam-legal.com/thai-civil-and-commercial-code/>

¹⁴¹ <http://kellywarnerlaw.com/thailand-defamation-laws/>

¹⁴² <http://slideplayer.com/slide/10973756/>

дараах хууль тогтоомжийн холбогдох заалтаар зохицуулж байна. Үүнд:

1.	Зөрчлийн тухай хууль	<p>6.21 дүгээр зүйл. Гүтгэх</p> <p>1.Хүний нэр төр, алдар хүнд, хуулийн этгээдийн ажил хэргийн нэр хүндийг гутаан доромжилсон худал мэдээллийг нийтэд дэлгэсэн, эсхүл мэдээллийн хэрэгсэл, нийтийн сүлжээгээр тараасан бол хүнийг хоёр мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг хорин мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.</p>
2.	Иргэний хууль	<p>21 дүгээр зүйл. Иргэний нэр, нэр төр, алдар хүнд, ажил хэргийн нэр хүндийг хамгаалах</p> <p>21.2.Иргэний нэр, нэр төр, алдар хүнд, ажил хэргийн нэр хүндийг гутаасан мэдээ тараасан этгээд түүнийхээ үнэн зөвийг нотолж чадахгүй бол эрх нь зөрчигдсөн этгээдийн шаардлагаар уг мэдээг тараасан хэлбэр, хэрэгсэл, эсхүл өөр хэлбэр, хэрэгслээр няцаах үүрэг хүлээнэ.</p> <p>21.3.Бодит баримтыг бүрэн гүйцэд мэдээлээгүйгээс бусдын нэр, нэр төр, алдар хүнд, ажил хэргийн нэр хүндийг гутаасан бол энэ хуулийн 21.2-т заасан журмаар няцаах үүрэг хүлээнэ.</p>
3.	Эрүүл мэндийн тухай хууль	<p>43.2.Иргэн эрүүл мэндээ хамгаалах талаар дараах үүрэг хүлээнэ:</p> <p>43.2.8.эрүүл мэндийн ажилтныг ажил үүргээ гүйцэтгэж байхад саад учруулахгүй, нэр хүнд, бие махбодид нь халдахгүй байх;</p> <p>43.2.9.эрүүл мэндийн байгууллагын хэвийн үйл ажиллагааг алдагдуулахгүй, эрүүл мэндийн байгууллагын нэр хүндийг унагаах зорилго бүхий ташаа мэдээлэл өгөхгүй байх.</p>
4.	Төрийн албаны тухай хууль 2017 он /шинэчлэн баталсан/	<p>61 дүгээр зүйл.Төрийн албан хаагчийн нийтлэг баталгаа</p> <p>61.1.Төрийн албан хаагч дараах нийтлэг баталгаагаар хангагдана:</p> <p>61.1.4.албан үүргээ гүйцэтгэж байгаатай нь холбогдуулан хүчирхийлэх, заналхийлэх, доромжлох, гүтгэх болон бусад хууль бус үйлдэл, үйл ажиллагаанаас төрийн албан хаагч, түүний гэр бүлийн гишүүнийг тухайн ажиллаж байгаа байгууллага, эсхүл цагдаагийн байгууллагаар хамгаалуулах.</p>

UIN.MN
СУДАЛГААНЫ САН